

Andris Tauriņš, Krista Niklase: Vai likums aizliedz tirgotājiem paaugstināt cenas krīzes situācijā?

Andris Tauriņš, Sorainen partneris, zvērināts advokāts

Krista Niklase, jurista palīgs

Foto: Privātais arhīvs

<https://www.delfi.lv/news/versijas/andris-aurins-krista-niklase-vai-likums-aizliedz-tirgotajiem-paaugstinat-cenas-krizes-situacija.d?id=51989759>

Pēc valstī izsludinātā ārkārtas stāvokļa jau 12. marta vakarā cilvēki steidza uz veikaliem iegādāties pārtiku un pirmās nepieciešamības preces. Kā zināms no ekonomikas viedokļa, pieprasījumam palielinoties, cena pieaug. Tādējādi arī pircēji ir pamanījuši pēkšņo griķu un citu preču cenu paaugstināšanos.

Sociālos tīklus aplidoja arī fotogrāfija ar konkrētu pretsāpju medikamentu iegādes čekiem, kur medikamenta cena divu stundu ietvaros vienā un tajā pašā aptiekā paaugstinājās vairāk kā divas reizes.

Lai gan tirgotāji norāda, ka cenas var ietekmēt dažādi faktori, piemēram, izejvielu izmaksas un piegādātāju noteiktās cenu izmaiņas, tomēr vairāki piemēri liek domāt, ka atsevišķi uzņēmēji ir saskatījuši pasakainas peļņas iespējas "Covid-19" pandēmijas laikā.

Ņemot vērā, ka visā pasaulē pieprasījums pēc atsevišķām precēm ir ievērojami pieaudzis, ir iespējama situācija, ka to cena saprātīgās robežās var pieaugt. Tomēr, ievērojot šo ekonomikas teoriju par pieprasījuma un piedāvājuma izmaiņām, komersanti ir aicināti izvērtēt ētiskuma apsvērumus un nesamērīgi "neuzvārties uz nelaiemes rēķina". Šāda rīcība, komersantiem ļaunprātīgi izmantojot situāciju un tādējādi nepamatoti un negodprātīgi paaugstinot cenas, ir prettiesiska. Tā ir uzskatāma par negodīgu komercpraksi, kas ir aizliegta.

Līdz ar to jau marta sākumā Krīzes vadības padome negodprātīgu komersantu kontrolēšanai uzdeva uzraugošajām iestādēm veikt pirmās nepieciešamības preču cenu monitoringu un nepieciešamības gadījumā vērsties pret negodprātīgajiem komersantiem.

Turpretim Ekonomikas ministrija uzrauga, vai nav konstatējami negodīgas komercprakses gadījumi un aicina patērētājus būt modriem un aizdomu gadījumā, pamanot nepamatotu cenu paaugstināšanu precēm, ziņot Patērētāju tiesību aizsardzības centram.

Tikmēr arī citviet pasaulē dažādas institūcijas un platformas aktīvi reaģē uz cenu paaugstinājumiem vīrusa ietekmē. Piemēram, Amazon jau ir atsaucis vairāk nekā 500 000 piedāvājumus par mākslīgi paaugstinātām cenām globālās veselības krīzes laikā un apturējis vairāku pārdevēju kontus ASV.

Dienvidkorejas tiesībsardzības iestādes ir izteikušas dažādus brīdinājumus, aizsargājot patērētājus. Piemēram, vienā no paziņojumiem komersants tika brīdināts par mārketinga praksi, kas varētu veicināt sejas masku piegādes nestabilitāti, proti, izmantojot kosmētikas preču pārdevējus, piedāvājot maskas kā bezmaksas reklāmu līdzās savām pārējām precēm.

Turpretim Francijas konkurences iestāde paziņoja par cenu kontroli, nosakot ierobežojumus roku dezinfekcijas līdzekļu cenām. Tikmēr Lielbritānija ne tikai novēro un apsver ierosinājumu valdībai regulēt cenas, nepieļaujot tās pārmērīgi augstas, bet

arī pievērš uzmanību, vai patērētājiem netiek sniegta maldinoša informācija par aizsarglīdzekļu efektivitāti.

Lai gan esošā krīzes situācija spēcīgi ietekmē uzņēmējdarbību, uzņēmēji nedrīkst šo situāciju izmantot ļaunprātīgi.

Par aizdomīgiem gadījumiem lūdzu ziņojiet Patērētāju tiesību aizsardzības centram!